

+ EXCLUSIEF!
IN GESPREK MET
CLAUDIA DE BREIJ

DE OUDEJAARSCONFERENCE 2022

Wordt het Claudia of Guido?

Bollen op tafel, bubbels in de koeling, wij zijn er klaar voor: de oudejaarsconference 2022. Op wie gaat de keuze vallen, Claudia de Breij of Guido Weijers? En wie of wat moet het dit jaar bij hen ontgelden? Zin Magazine duikt in de traditie van de oudejaarsconference. En spreekt ze: de makers.

TEKST: INGRID SPELT

Met een focus op de laatste dag van het jaar is **Claudia de Breij** (1975) de afgelopen maanden alleen bereikbaar voor haar gezin, ouders en mensen met wie ze werkt. "Voor Zin heb ik een kwartiertje, dan ga ik verder met het bijschaven van mijn try-outs." Zelfs afspreken met haar vriendinnengroepje van de middelbare school lukt vanaf de zomer al niet meer. "Het hele jaar ben ik bezig met de oudejaarsconference." In het begin zoekt ze naar de tijdsgeest; dat heeft nog niet zoveel met het nieuws te maken. "Elk grapje dat in me opkomt zet ik in mijn mobiel. Ik verzamel ze en dan probeer ik ze uit in de try-outs."

OP TWITTER:

@gwenwulf

Try out 2022 @claudiadebreij in #Diligentia #Den Haag

Nee, we verklappen niets, behalve dat het nu al een geweldige voorstelling is. Grappig, ontroerend, herkenbaar en pijnlijk raak.

@claudiadebreij

Ben op zich best lekker aan het schrijven aan de oudejaarsconference, maar als ik er niet uitkom, vraag ik eind november Johan Remkes.

Eindelijk... een VROUW

De Breij, ze luidt dit jaar voor de derde keer live het jaar uit bij de NPO. Die eerste keer, in 2016, was baanbrekend. Na 62 jaar oer-Hollandse oudejaarstraditie op radio en tv stond er solo ineens een vrouw. 2019 volgde. De Breijs ode aan de democratie en eerbetoon aan mensen die voorop durven te lopen zoals Aletta Jacobs, die in 1919 wedijverde voor het vrouwenkiesrecht, vielen goed bij het publiek. "Natuurlijk zijn er ook tegengeluiden, maar mensen die antifeministisch zijn, kan ik toch niet pleasen. Bovendien is het je taak als cabaretier om mensen een spiegel voor te houden, anders kan ik net zo goed iets anders gaan doen." ►

Guido Weijers is dit jaar voor de elfde keer op tv met zijn oudejaarsvoorstelling

Guido Weijers

‘Het publiek hoeft niet iedere 30 seconden te lachen. Dat was in 2006 wel anders’

Miljoen(en) kijkers

Waar Wim Kan, Seth Gaaikema, Freek de Jonge en Youp van 't Hek in de vorige eeuw miljoenen kijkers trokken op oudejaarsavond – Kan haalde zelfs de ruim zeven miljoen – trekken cabaretiers nu tussen de 1,2 en ruim twee miljoen kijkers. Met uitzondering van 2002 (Youp van 't Hek, 4,2 miljoen) en 2015 (Herman Finkers, 3,3 miljoen). Dat komt volgens journalist Peter Voskuil niet alleen door de komst van de vele zenders met hun eigen doelgroep, maar ook omdat oudejaarsavond in deze eeuw een meer uithuisig evenement is geworden. Met veel vriendengroepen, sociale contacten en evenementen. “Er is meer te doen dan televisie kijken alleen.” Guido Weijers: “Of de oudejaarsconference op tv eens gaat verdwijnen? Ik denk het niet. Wel zullen er nieuwe vormen komen. Op social media heb ik misschien wel meer kijkers dan op tv.”

De huidige polarisatie in de maatschappij is de reden dat Claudia dit jaar voor het eerst zonder band speelt en zichzelf begeleidt. “Ik zeg veel over deze polarisatie en wil daar alleen voor staan. Het publiek en de kijkers mogen mij erop aanspreken.”

OP TWITTER:

@marco_willems
Scherp, nuancerend, briljant
#GuidoWeijers

@Zeiserweer
Buikpijn gehad van het lachen bij
@guidoweijers. Thanks! Ik had het echt even nodig.

Daar is de concurrent

Concurrent bij de commerciële zender **Guido Weijers** (1977) – hoewel hij dat zelf niet zo ziet: “Humor is een kwestie van smaak” – zet deze eeuw een unicum neer. Voor de elfde keer is hij met zijn oudejaarsvoorstelling op tv te zien. Vorige jaar cancelde Weijers zijn oudejaarsshow wegens de onzekerheid rondom de coronamaatregelen in de theaters. “Ik wil er honderd procent voor gaan of helemaal niet,” luidde zijn korte verklaring. Hij is volop aan het try-outen en zijn voorstelling is, net als die van De Breijl, volledig uitverkocht. “Zo halverwege het jaar kijk ik wat december gaat halen. Tot het laatst schrijf ik nog grappen in mijn conference. Rond mijn eerste oudejaarsconference, die van 2006, werd op 30 december Saddam Hoessein opgehangen. En ik was al bezig met de opna-

mes voor de tv-registratie. Dan moet je snel handelen. In mijn conference neem ik de tijd voor onderwerpen en persoonlijke verhalen. Het publiek hoeft niet elke dertig seconden te lachen. Dat was in 2006 wel anders. In zestig minuten maakte ik zoveel mogelijk grappen over zoveel mogelijk onderwerpen.”

OP TWITTER:

@ronaldb
God wat mis ik Wim Kan.
@youpvanthek
@guidoweijers
@jochemmyjer

Wim Kan, een legende

Onze generatie is opgegroeid met de grondlegger van de oudejaarsconference: Wim Kan. Claudia ziet zichzelf als ‘een trotse voortzetter van de traditie van de oudejaarsconference’. Maar wel met een heel eigen nieuwe stijl. “Verder moeten andere mensen daar maar iets over zeggen, je kunt hier eigenlijk alleen maar heel koket jezelf de hemel in prijzen. Hoe dan ook: ik ben de oudejaarsconferencier met de grootste tieten van allemaal!”

Wie haar held is binnen die traditie? “Kan. En daarna Youp. Zijn eerste in – wat was het, ’89? – die zinderde, dat was te gek. Die energie vind ik nog steeds inspirerend. Verder die eigenzinnige Freek, met zijn verhalen en gekte, die ga ik naarmate ik ouder word alsmaar meer waarderen.”

Wim Kan is de grondlegger van de oudejaarsconference. Met hem is onze generatie opgegroeid. Onze ouders leefden maandenlang toe naar oudejaarsavond. Met olieballen en hapjes zaten ze met miljoenen aan de buis gekluisterd. Wij kinderen mochten speciaal opblijven. In 1954 krijgt zijn allereerste show een uur op VARA-radio. Een traditie is geboren. In 1973 maakte hij in navolging van Seth Gaaikema de overstap naar tv. Negen jaar later brengt Freek de Jonge zijn oudejaarsconference. Een nieuw en sneller genre is geboren.

Journalist en uitgever **Peter Voskuil** (1972) schreef *De Koning is dood, leve de Koning. De geschiedenis van de oudejaarsconference*. Hij kreeg toegang tot de persoonlijke archieven van Wim Kan en Freek de Jonge, het VARA-fotoarchief en de archieven van Beeld en Geluid. Het koninkrijk van Kan is uiteengevallen in allemaal kleine nieuwe rijkjes, concludeert hij. Voskuil: “Massaal als één volk naar de oudejaarsconference kijken gebeurt niet meer. Dat komt onder meer door de versnippering van het televisielandschap. Jammer! Het is goed om één centrale oudejaarsconference te hebben en niet meerdere op een avond. De VARA is van oudsher de omroep die bijna een monopoliepositie op het televisiecabaret heeft, en in het verlengde daarvan de oudejaarsconference. Zoals je ook een Dichter des Vaderlands hebt, was er ook altijd een soort van Oudejaarsconferencier des Vaderlands.”

Volgens Voskuil past het fenomeen goed bij onze calvinistische volksaard. “Oudejaarsavond is een van de weinige momenten waarop wij als volk nog genegen zijn in de spiegel te kijken. Iedereen blikt terug op het afgelopen jaar en raakt in een nostalgische gemoedstoestand. Dat is een extra voedingsbodem voor de lach.” Voskuil ziet dat de huidige oudejaarsconference, in tegenstelling tot die van Wim Kan, nauwelijks meer over politiek gaat. En minder invloed heeft op de samenleving. Waar Kan met zijn conference Dries van Agt, aan wie hij een enorme hekel had, de verkiezingen kon laten verliezen en Youp van 't Hek het alcoholvrije biertje Buckler uit het assortiment liet verdwijnen, zie je zoiets deze eeuw niet meer terug.

OP TWITTER:

@jackopennings
Wat een ouderwetse leuke oudejaarsconference dit jaar. Zoveel sterker en vooral veel leuker dan die van de laatste jaren. #peterpannekoek kan dat. Top! ▶

Wim Kan is de grondlegger van de oudejaarsconference. In 1976 keken er maar liefst 7,4 miljoen mensen!

ANP/MMP

Peter Pannekoek 'Nederland is een gevoelssamenleving geworden'

Twitter: meer ophef

Vorig jaar was het podium bij de NPO voor **Peter Pannekoek** (1986). Discussies barstten los op social media. Pannekoek kaartte in zijn oudejaarsvoorstelling vooral de opgekropte coronafrustraties aan. Hij hield een pleidooi voor mildheid en toenadering. Het spelen op de man, de poppetjes in het kabinet liet hij bewust links liggen, vertelt hij. Pauperkabouter, de bijnaam die hij de in opspraak geraakte rapper Lil' Kleine gaf wegens vermeende mishandeling, is gemeengoed geworden. In *Trouw* verscheen een filosofisch opiniestuk. "Dat vond ik misschien nog wel het leukst. In mijn oudejaarsconference haal ik aan dat we vroeger 'Ik denk, dus ik ben' riepen, en dat is nu veranderd in 'Ik voel wie ik ben'. Nederland is een gevoelssamenleving geworden." In de huidige tijdsgeest kan hij nog alle grappen maken. "Het niet meer alles kunnen zeggen wordt groter gemaakt dan het is. Door Twitter is er alleen meer ophef. Soms is dat vervelend, soms terecht of interessant. Het geeft mensen een stem die eerst geen stem hadden. Maar in de vorige eeuw zullen er ook kijkers schreeuwend naar de tv zijn gerend als een grap hen niet beviel. Je zag het alleen niet. Als je het zo bekijkt, til je er als cabaretier minder zwaar aan. En het is ook nog eens zo dat er altijd cabaretiers zijn geweest die harde grappen maken én cabaretiers die filosofischer en gevoeliger met de onderwerpen omgaan. Dat is niet veranderd. Zelf hou ik van harde humor en gevoelig liggende en macabere onderwerpen."

Kun je alles nog wel zeggen? Guido Weijers: "Ik zie de discussie op Twitter ook, maar het mooie van theater is dat daar die discussie

niet geldt. Binnen de vier muren van het theater ben je weg uit de boze buitenwereld, en heerst er een code dat alles mag. De verandering in het grappen maken zit meer in mezelf: ik ben filosofischer en gelaagder geworden. Hoe hard een grap ook is: mensen weten dat ik beide kanten van het verhaal zie en relativeer."

OP TWITTER:

@Energi....

Lekker biefstukje, lekker stokbroodje erbij met wat uien en genieten wat de boer heeft geteeld en gemaakt! Ouwe magere soepstengel!

@Dolfjansen

Snoeihard afgemaakt

Kampioen van de oudejaarsconference op radio, tv en in het theater is toch wel **Dolf Jansen** (1963). Overigens spreekt hij niet over een oudejaarsconference, maar over een 'oudejaars'. Voor de 34ste keer speelt hij zijn oudejaars, dit jaar in het theater. Van 1988 tot en met 2006 speelde Jansen met Lebbis (Hans Sibbel) hun oudejaars als het duo Lebbis en Jansen. In sneltreinvaart namen ze het jaar door. 2006 bleek volgens kenners hun beste oudejaars ooit. Uit *Het Parool*: 'Lebbis en Jansen jakkeren niet meer, maar hun politieke tirades zijn weer ongekend fel.' (Jansen ging na 2006 solo verder met het fileren van het jaar.) Zestien jaar later. Jansen: "Er is niks veranderd, en héél veel. Niks in de zin van alles wat me te binnen schiet, opvalt of raakt kan grappen en afwijkende gedachten opleveren. Natuurlijk ontwikkel je je als mens: ik was 24 toen Leb en ik besloten cabaret te maken, en moet je me nu zien." Op social media is hij met uitprobeersels ►

Dolf Jansen

'Elk jaar verdient een moment van bezinning omlijst met een schaterlach'

ANP/Bob Bronshoff

Youp van 't Hek 'Ik word moe van al die tutteligheid'

Wat was het nieuws?

2000 | Presidentschap George Bush, Vuurwerk-ramp, Cafébrand Volendam, Denen wijzen euro af, Hells Angels vallen tv-studio *Barend & Van Dorp* binnen
2005 | Nasleep tsunami Zuidoost-Azië, Paus Johannes Paulus de Tweede overlijdt, orkaan Katrina laat spoor van vernielingen achter, Moslimextremisten plegen aanslagen in metro Londen, Schipholbrand
2010 | Val kabinet Balkenende IV, aardbeving Haïti, vliegcrash Tripoli, WK-voetbal Zuid-Afrika, redding Chileense mijnwerkers
2015 | Vluchtelingenstroom naar Europa, aanslagen Parijs, corruptie binnen de FIFA, Teeven-deal, eerste Koningsdag nieuwe stijl
2020 | Corona

uit zijn huidige oudejaars *Flitsbezorgd* op de Uitmarkt 'afgemaakt'. Ten onrechte, stelt hij. “*Het is allemaal de schuld van de boeren* is een meezinger die in de context van het programma volstrekt duidelijk is. Ik neem het op voor de boeren en vertel waar de echte problemen zitten. Maar als het dan wordt gefilmd en losgetrokken van het geheel, levert dat veel gescheld en bedreigingen op. Nee, ik laat me er niet door ontmoedigen. Elk jaar verdient een moment van bezinning omlijst met een schaterlach. Ik ga dat nog jaaaaaaren volhouden!” Journalist Voskuil meent dat deze tijd vraagt om snoeiharde conferences. “Bedreigingen en scheldpartijen uit alle hoeken op social media én de woke-beweging kunnen ervoor zorgen dat je van het ene op andere moment gecanceld wordt. Conferenciers hebben daar natuurlijk ook last van. Het lijkt ook wel of mensen minder om zichzelf kunnen lachen. Wim Kan vertelde eveneens dingen die aankwamen bij bepaalde bevolkingsgroepen maar: mensen accepteerden dat. Ook omdat ze wisten dat iedereen aan de beurt kwam. De kunst is cabaret niet persoonlijk en heel serieus te nemen.”

Magic & tutteligheid

“*The magic is gone*,” liet **Freek de Jonge** (1944) een paar jaar geleden weten in interviews. *HP/De Tijd* schreef ruim tien jaar geleden al eens dat het gedaan is met ‘deze chagrijnige moraalridder en betweter’. Het

verval van Freek de Jonge, die in de vorige eeuw op eenzame hoogte stond, is volgens het opinieweekblad ingetreden. Moest-ie niet eens stoppen? Hij dacht van niet, en nam revanche met zijn Nieuwjaarsconference in 2011 en 2019. Columnist Ruud Buurman over De Jonges laatste conference *De Lachgas-fabriek* in de *Theaterkrant*. ‘In ontboezemingen en verhalen probeert De Jonge grote verbanden te leggen en te duiden door middel van een rode draad. Een hele opgave voor een man op leeftijd, die in een tijd van grote veranderingen leeft en relevantie wil behouden. Zijn tirades over liegende volksmenners en charlatans zijn redelijk voorspelbaar, want je weet waar hij voor staat in het debat. Evengoed een genot om te horen.’

OP TWITTER:

@Rocky70763127

Beste Youp, het is net als met bier drinken in de kroeg: een laatste biertje bestaat niet. Het is altijd de voorlaatste. Kom op man, nog een keer! Niemand kan onze koninklijke familie en Teflon Mark zo goed afzeiken als jij. En ik verheug mij al op jouw Kaagjes... De voorlaatste?

Bijna-generatiegenoot **Youp van 't Hek** (1954) had zijn tiende en laatste tv-conference *Korrel zout* in 2020. Youps ode aan het personeel in de zorg krijgt veel waardering. Ook van 't Heks uitlatingen over het politieke beleid zijn volgens kijkers een verademing. Zijn oude liedje *Flappie* doopte hij om in

Wappie, een regelrechte hit op social media. Maar volgens *Trouw* verstaat Van 't Hek de tijdsgeschiedenis niet meer. Hij maakt harde grappen ten koste van bepaalde doelgroepen. Zijn herhaaldelijk gebruik van ‘pisnacht’ valt slecht. De conclusie van de cabaretier: “Ironie wordt steeds minder begrepen. Mensen weten heus wel waar ik als cabaretier sta en met welke knipoog ik dingen zeg in een voorstelling. Gerard Joling en Paul de Leeuw maken de hele tijd grappen over homo's. Dat mag ik ook. Ik word moe van die tutteligheid.”

Claudia gaat live

Oudejaarsavond 2022. Tuttelig of niet, wat kunnen we van De Breij en Weijers verwachten? De Breij verdiept zich in de gaswinning in Groningen. “Dat staat voor zoveel méér. Wat in Groningen is gebeurd, is hetzelfde mechanisme als met de stikstofcrisis en de toeslagenaffaire: er wordt gekozen voor geld. Vervolgens hoor je heel lang niets, en dan pas kijken ze naar de betrokken mensen. Datzelfde geldt voor de Oekraïne-oorlog. De klimaatcrisis is het summum ervan. Ik zoek naar een manier om dit te vertellen zonder

dat het saai en té politiek wordt. Grensoverschrijdend gedrag komt ook voorbij. Een naar onderwerp, maar wel leuk om grappen over te maken.”

Weijers gaat aan de haal met de juice- en roddelkanalen en de heetgebakerdheid waarmee iedereen op social media reageert. De oorlog in Oekraïne, misstanden in Ter Apel, de toeslagenaffaire en ook de klimaatverandering komen aan bod. “Ik heb toch wel het idee dat de natuur in de war is. Of dat nu door de mens komt of niet. We leven op een planeet die aan zijn grens zit.” De Breij gaat oudejaarsavond live. “Volgens mijn vrouw Jessica zit ik 31 december in een trance en ben ik niet meer op aarde. Dan valt er niet meer met mij te praten. Die avond op het podium gaat compleet aan mij voorbij. Op aandringen van Jessica – ‘Je was zo goed’ – kijk ik flarden terug. Een cabaretier is niet gemaakt om naar zichzelf te kijken.” Grote kans dat Weijers oudejaarsavond in het buitenland zit. Zijn tv-registratie wordt twee dagen van tevoren opgenomen. “Of ik naar Claudia kijk? Na een tour vind ik het fijn om er even tussenuit te gaan. Maar ben ik thuis, dan kijk ik zeker!” ■

In haar vlamme-nde oudejaarsconference 2019 tackelt Claudia de Breij het zwart-wit denken, door op te komen in een pandapak

BOEK WINNEN VAN CLAUDIA?
Kijk op pag. 126

Deze eeuw op tv op oudejaarsavond

2000 | Lebbis en Jansen
2001 | Freek de Jonge
2002 | Lebbis en Jansen
2002 | Lebbis en Jansen
2003 | Lebbis en Jansen
2004 | Lebbis en Jansen
2005 | Lebbis en Jansen, Youp van 't Hek
2006 | Lebbis en Jansen, Guido Weijers
2007 | Jan Jaap van der Wal, Guido Weijers
2008 | Youp van 't Hek, Guido Weijers
2009 | Jan Jaap van der Wal, Guido Weijers
2010 | Erik van Muiswinkel en consorten, Guido Weijers
2011 | Youp van 't Hek, Beau van Erven Dorens
2012 | Erik van Muiswinkel en consorten, Guido Weijers
2013 | Theo Maassen
2014 | Youp van 't Hek, Guido Weijers
2015 | Herman Finkers
2016 | Claudia de Breij, Javier Guzman
2017 | Youp van 't Hek, Guido Weijers
2018 | Marc-Marie Huijbregts, Guido Weijers
2019 | Claudia de Breij, Martijn Koning
2020 | Youp van 't Hek, Guido Weijers
2021 | Peter Pannekoek, Najib Amhali
2022 | Claudia de Breij, Guido Weijers